

погребении его. – К., 1858. – 136 с.; *Остромысленский Е., прот.* Воспоминание о высокопреосвященном Филарете, митрополите Киевском и Галицком // КЕВ. – 1862. – № 5. – Отд. 2-й. – С. 129–140; Заметки о жизни высокопреосвященного Филарета, митрополита киевского. (1-я пол.) / запис. и коммент. А. А. К. – Казань, 1879. – 36 с.; Письма Филарета, митрополита Киевского, и архимандрита Антония, ректора Киевской Академии (впоследствии архиепископа Казанского) к Иннокентию, архиепископу Херсонскому / сообщил Н. И. Барсов // ТКДА. – 1884. – № 4. – С. 621–631; № 5. – С. 69–102; *Соловьев Ф.* Заметка о Филарете, бывшем митрополите Киевском // КЕВ. – 1880. – № 6. – Ч. неофиц. – С. 8–9; *Флоринский Н. И., прот.* Из студенческих воспоминаний // ДЧ. – 1900. – № 9. – С. 8, 11, 13–14; *Орловский П.* Мои воспоминания о в Бозе почивающем Киевском митрополите Филарете // КЕВ. – 1908. – № 2. – Ч. неофиц. – С. 33–40; *Певницкий В. Ф.* Мои воспоминания. II. Студенческие годы. 1851 – 1855 г. – К., 1911. – С. 12, 57, 66, 143, 146–147, 153, 169–170; *Леонтий [Лебединский], митр.* Мои заметки и воспоминания // БВ. – 1913. – № 10. – С. 319, 322, 326–328; *Климкова М. А.* Письма архимандрита Иннокентия (Соколова) к святителю Филарету (Амфитеатрову) // ВЦИ. – 2011. – № 1–2 (21–22). – С. 117–134; Св. Синод УПЦ. Засідання 18 квітня 2008 року. Журнал № 27. – Режим доступу: <http://sinod.church.ua/2014/01/15/zasidannya-18-kvitnya-2008-roku/#more-1166>. – Назва з екрана; *Сидоренко М.* День третьего рождения обители. В Киево-Печерской лавре отпраздновали 20-летие возрождения монашеской жизни. – Режим доступу: http://churchs.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4700:-20-&catid=77:2011-08-30-13-38-08&Itemid=6. – Назва з екрана.

Літ.: *Чистович И. А.* История Санкт-Петербургской духовной академии. – СПб., 1857. – С. 248; *Аскоценский В. И.* История Киевской духовной академии по преобразовании ее в 1819 году. – СПб., 1863. – С. 173–175; 218–219; *Малышевский И. И.* Историческая записка о состоянии Академии в минувшее пятидесятилетие // Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. – К., 1869. – С. 117–119, 123; *Строев П.* Списки иерархов и настоятелей монастырей Российской Церкви. – СПб., 1877. – Стлб. 9, 148, 185, 290, 321, 335, 417, 569, 908, 982; Описание рукописей Церковно-археологического музея при Киевской духовной академии / сост. Н. Петров. – К., 1877. – Вып. II. – С. 344; *Смирнов С.* История Московской духовной академии до ее преобразования. (1814–1870). – М., 1879. – С. 5, 7, 12–13, 29–31, 70, 72, 121, 363–364, 378, 381, 411; *Сергий, архим. [Василевский].* Высокопреосвященный Филарет, в схимонашестве Феодосий (Амфитеатров), митрополит Киевский и Галицкий и его время. – Казань, 1888. – Т. 1. – XII, 565 с.; Т. 2. – IV, 339 с.; Т. 3. – [2], IV, 714 с.; *Захарченко М. М.* Киев теперь и прежде. – К., 1888. – С. 100, 106, 112, 114, 118, 193–194, 207, 287; *Богословский Г., свящ.* Краткий исторический очерк Казанской епархии с приложением биографических сведений о казанских архипастырях. – Казань, 1892. – С. 87–89; *Корсунский И.* Филарет // РБС. – Т. : Фабер – Цявловский. – СПб., 1901. – С. 77–80; Памяти преосвящен-

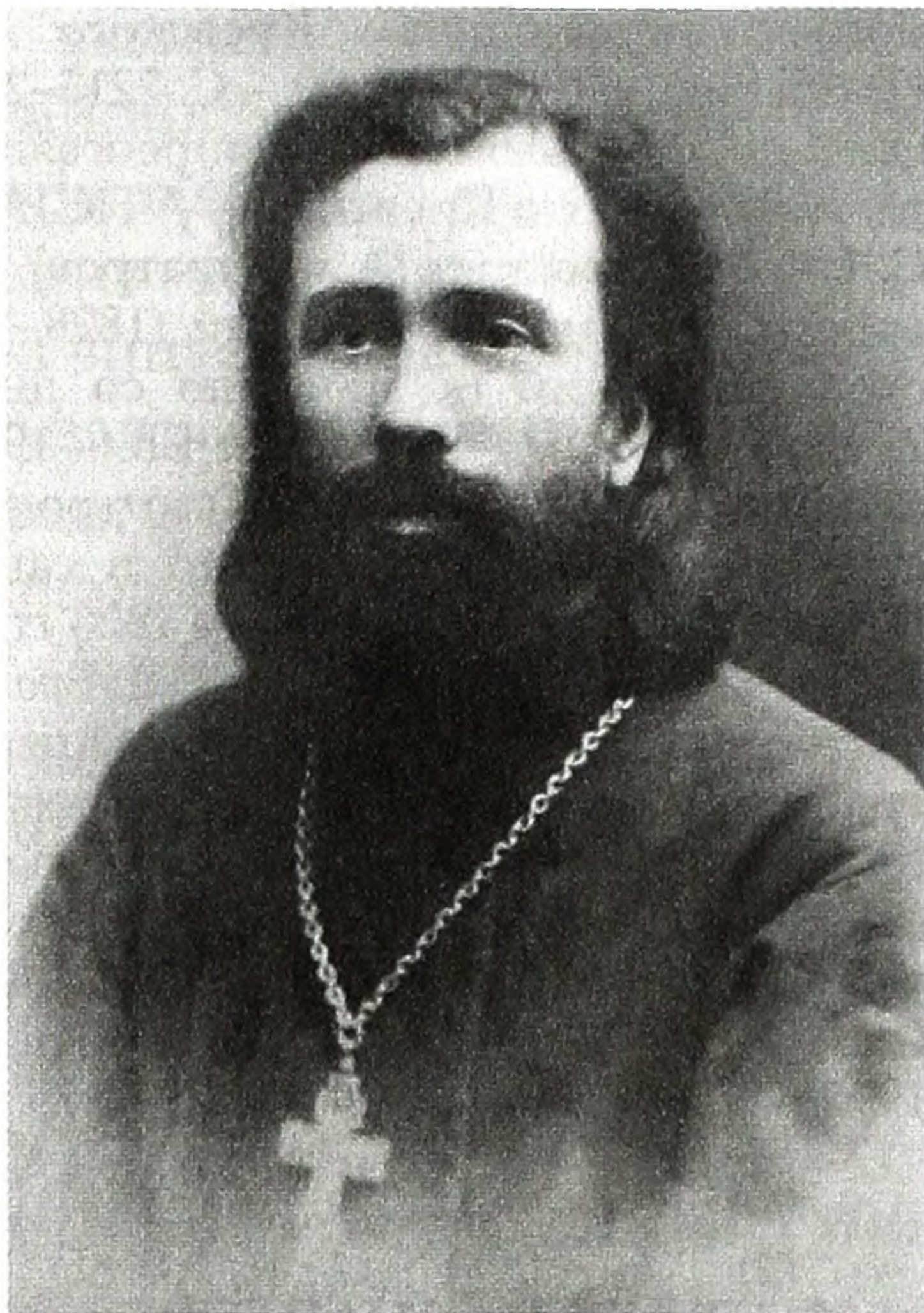
ного митрополита Киевского Филарета // ПрибЦВед. – 1907. – № 50. – С. 2215–2221; *Л. С. М. [Мацевич Л. С.].* Памяти высокопреосвященного Филарета, митрополита Киевского // ТКДА. – 1908. – № 1. – С. 104–116; Филарет (Амфитеатров), митрополит Киевский и Галицкий, бывший (1828–1836 г.) архиепископ Казанский (к 50-летию со дня его кончины, 21 дек. 1857 г.) // Рязанские Ев. – 1908. – № 2. – Отд. неофиц. – С. 53–62; Киевский митрополит Филарет на службе в Рязанской епархии в сане архиепископа (12 января 1825 – 25 февраля 1828 гг.) // Там само. – № 3. – Отд. неофиц. – С. 99–102; *Брояковский С., свящ.* Черты из жизни в Бозе почивающего киевского митрополита Филарета (Амфитеатрова) // Там само. – № 5. – Отд. неофиц. – С. 188–190; Рукописи Церковно-археологического музея имп. Киевской духовной академии / сост. А. Лебедев. – Саратов, 1916. – Т. I. – С. 255; *Смолич И. К.* История Русской Церкви. 1700–1917. – М., 1996. – Ч. 1. – С. 696, 699, 701, 743, 775.

М. В. Яременко

ФІЛАРЕТ (ЛІНЧЕВСЬКИЙ Андрій Костянтинович) [рос. Филарет (Линчевский Андрей Константинович)] (22.07[03.08].1873–27.11.1937), архієпископ РПЦ, випускник КДА – церк. діяч і педагог.

Нар. у с. Подорожне Чигиринського пов. Київ. губ. (на поч. 1960-х затоплене водами Кременчуцького водосховища) у сім'ї псаломщика. Після закінчення Черкас. ДУ (1884–89) та КДС (1889–95) вирішив присвятити подальше життя пастирському служінню. Узявши шлюб (разом із дружиною Ксенією згодом виховав трьох доньок – Марію, Ольгу та Олімпіаду) й отримавши 29.03.1897 призначення на посаду священика с. Великі Гадомці Бердичівського пов. Київ. губ. (нині – Бердичівського р-ну Житомир. обл.), 06.05.1897 був рукопокладений у сан ієрея. З 30.05.1898 служив на посаді священика Свято-Покровського храму с. Серезліївка Єлисаветградського пов. Херсон. губ. (нині – с. Ганнівка Новоархангельського р-ну Кіровоград. обл.). У 1904 повернувся до Київ. єпархії, обійнявши священицьку посаду в с. Вульшка (Вольшка) Київ. пов. (нині – с. Вільне Макарівського р-ну Київ. обл.). З 06.03.1906 служив священиком Свято-Димитріївської церкви у с. Моїсеївка Сквирського пов. Київ. губ. (нині – с. Мусіївка Ружинського р-ну Житомир. обл.).

Андрій
Лінчевський

У 1910–14 навчався у КДА. У зв'язку зі вступом до вищого богослов. навч. закладу з 23.09.1910 тимчасово перебував у статусі заштатного священика. З дозволу академ. керівництва, навчання на останньому курсі КДА поєднував (з 10.10.1913) із служінням на посаді законовчителя Київ. уч-ща при виховній колонії у с-щі Святошин (нині – місцина у складі Святошинського р-ну м. Києва). Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 11.06.1914 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Флавіаном (Городецьким) 30.06.1914). Канд. твір Ф. «Св. София Киевская (XI–XX вв.). Историко-археологическое исследование» здобув схвальну оцінку рецензентів доц. Г. Г. Поповича і проф. Ф. І. Титова, які відзначили поряд із «недочетами, совершенно естественными и обычными в студенческой работе», низку її «очень крупных и солидных достоинств» (попри рекомендацію проф. Титова, твір Ф. надруковано не було; його рукопис, який дедалі більше цікавить дослідників, зберігається нині у фонді рідкісної книги Держ. нац. архітектурно-будівельної б-ки ім В. Г. Заболотного, м. Київ). За рішенням Ради КДА опублікував у збірнику «Учено-богословские и цер-

ковно-проповеднические опыты студентов Киевской духовной академии LXVII курса (1914 г.)» (К., 1914. – Вып. 12) одну зі своїх проповідей, складених за студентських часів. Того ж року видав укладений під час навчання у КДА покажчик понять до публікацій, розміщених у київ. щомісячному ж-лі проповідницького і релігійно-морального спрямування «Духовная беседа» протягом перших 5 років його існування (1909–13).

Після закінчення КДА ухвалою Св. Синоду від 04–05.09.1914 був призначений викладачем гомілетики, літургії і практичного керівництва для пастирів Холмської ДС. З 01.09.1915 обіймав посаду законовчителя Сквирської міськ. гімназії (ухвалою Св. Синоду від 22.08–02.09.1915 звільнений від духовно-навч. служби).

Після закриття Сквирської гімназії (1920) звершував пастирське служіння у Свято-Покровській церкві с. Пархомівка Сквирського пов. Київ. губ. (нині – Володарського р-ну Київ. обл.). З 1923 служив настоятелем храму в ім'я Успіння Пресвятої Богородиці м. Сміли Черкас. пов. Київ. губ. (нині – райцентр у Черкас. обл.).

У зв'язку з необхідністю поповнити склад єпископату після хвилі арештів церк. ієрархів у 1923, на нелегальних зборах київ. духовенства того ж року був висунутий на посаду єпископа (до того часу овдовів). Прийнявши чернечий постриг, 02.12.1923 таємно висвячений на єпископа Черкаського і Чигиринського, вікарія Київ. єпархії (чин хіротонії звершено єпископом Уманським, вікарієм Київ. єпархії Макарієм (Кармазіним) та єпископом Ананіївським, вікарієм Одес. єпархії Парфенієм (Брянських)). У 1925 пережив перший короточасний арешт без пред'явлення обвинувачення (згадку про це розміщено у кримінальній справі Ф. за 1926). Звільнений під підписку про невиїзд із м. Києва.

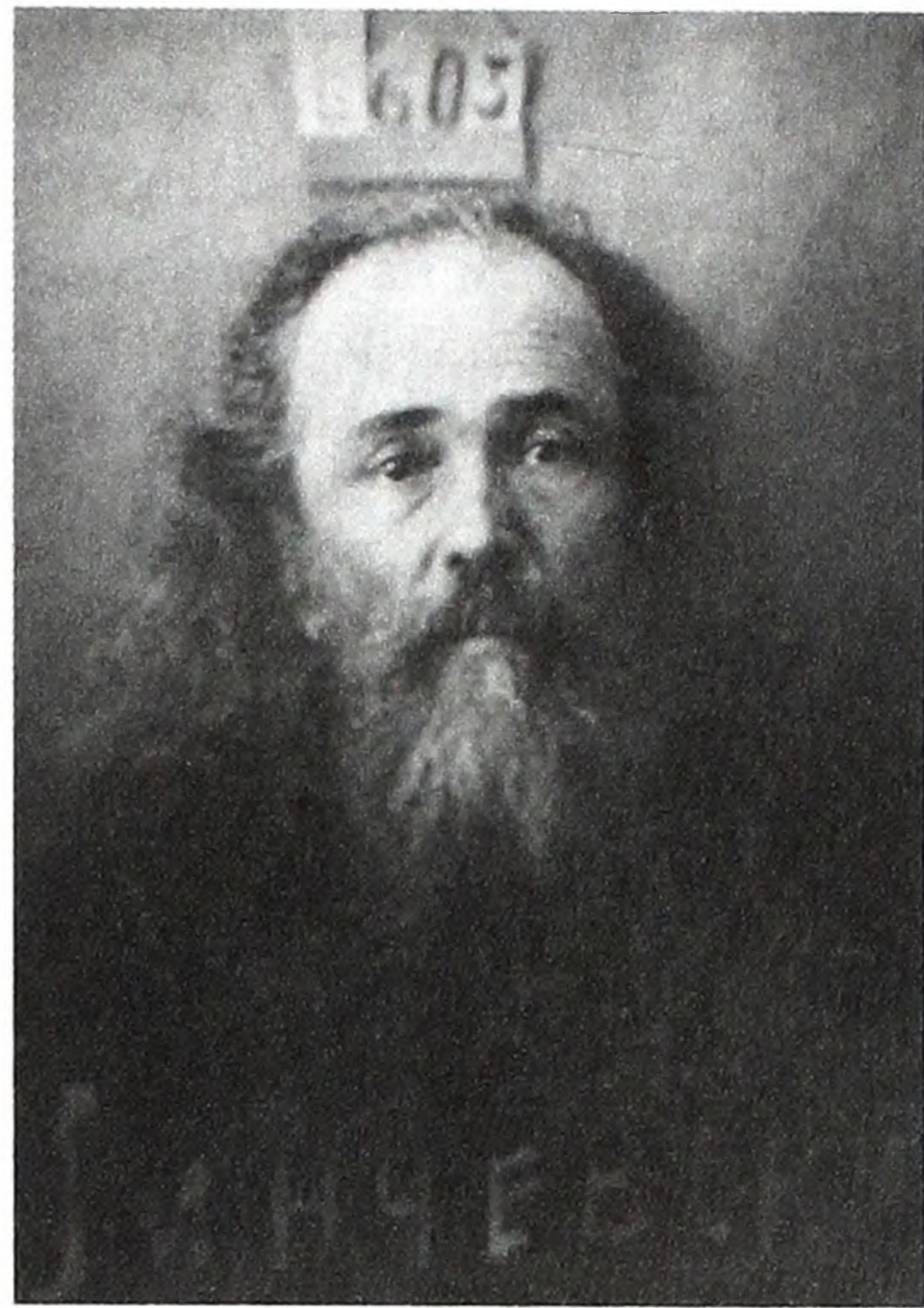
Наприкінці 1925 – на поч. 1926 у складі групи єпископів Укр. екзархату РПЦ підписав ухвали, спрямовані проти т. зв. лубен-

ського (див.: Павло (Погорілко)) і григоріанського (див.: Григорій (Яцковський)) розколів РПЦ. 14.10.1926 був заарештований вдруге співробітниками Секретного відділення Київ. окружного відділу ДПУ УСРР. 15.10.1926 етапований до Москви, де під час слідства утримувався в Бутирській тюрмі. Разом із єпископом Єлисаветградським, вікарієм Херсон. єпархії Онуфрієм (Гагалюком) та єпископом Вінницьким Феодосієм (Ващинським) був обвинувачений у тому, що поширював серед духовенства і віруючих «“открытое письмо” контрреволюционного содержания», яке містило заклик оберегти патріаршество і не допускати колегіального управління РПЦ, оскільки «патриаршая форма в большей степени, чем коллегиальная, обеспечивает церковь от давящего и настойчивого вмешательства в церковные дела со стороны Соввласти...». Рішенням Особливої Наради при Колегії ОДПУ СРСР від 05.11.1926 був засуджений за статтю 72 КК СРСР до 3-річного заслання на Урал.

Термін покарання відбував разом із єпископом Онуфрієм (Гагалюком) у с. Кудимкар Комі-Пермяцького округу Уральської обл. (нині – місто, адм. центр Кудимкарського р-ну Пермського краю РФ). Згідно з ухвалою Особливої Наради при Колегії ОДПУ СРСР від 17.02.1928 був звільнений достроково і без обмежень у пересуванні та виборі місця проживання. Навесні 1928 повернувся до Києва, де до 1932 продовжував єпископське служіння на чолі Черкасько-Чигиринського вікаріатства.

13.05.1932 призначений очільником Вінниць. єпархії Укр. екзархату РПЦ (із кафедрою у м. Хмельнику, нині – адм. центр Хмельницького р-ну Вінниць. обл.). З 27.03.1934 керував Уманським вікаріатством, перебуваючи в Києві. Як єпископ Уманський, вікарій Київ. єпархії, 18.08.1934 доправив до Патріаршого Св. Синоду заяву щодо підтримки акта (від 27.04.1934) про надання титулу Блаженнішого митрополита

Філарет
(Лінчевський)

Московського і Коломенського Заступникової Патріаршого Місцєблюстителя Сергію (Страгородському).

З 23.10.1934 – архієпископ Волинський і Житомирський (управління Волинсько-Житомир. вікаріатством здійснював з Києва). Після переїзду з Харкова до Києва (29.03.1935) Екзарха України, митрополита Київського Костянтина (Дьякова) одночасно керував канцелярією Укр. екзархату. За свідченням протоієрея Олександра Глаголева, був настоятелем храму Миколи Набережного на Подолі. 19.05.1937 відзначив у колі київ. духовенства 40-річний ювілей пастирського служіння.

12.06.1937 заарештований співробітниками 4-го відділу УДБ НКВС УРСР. Обвинувачений у тому, що «являвся учасником антисоветской фашистской организации церковников; проводил активную антисоветскую фашистскую агитацию; способствовал шпионской деятельности участников организации». Визнав себе винним. Постановою Особливої Трійки при Київ. обласному управлінні НКВС УРСР від 20.11.1937 був засуджений до вищої міри покарання.

Розстріляний на 65-му році життя. Місце поховання невідомо.

Як свідчать матеріали, вміщені у кримінальній справі Ф. за 1937, його сім'я отримала неправдиве повідомлення про те, що Ф. був засуджений військ. судом на 10 років суворої ізоляції. На запит доньки Ф. Марії Андріївни Рябчун про справжню долю батька (від 24.08.1955) обліково-архівний відділ КДБ при Раді міністрів УРСР 21.08.1956 вирішив «объявить заявительнице» ще одну неправдиву інформацію про те, що Ф., перебуваючи у місцях позбавлення волі, помер 27.11.1941 від запалення легенів (звідси помилкові відомості про дату та обставини смерті Ф., донині поширені в літ-рі та джерелах відкритого доступу).

Реабілітований у справі за 1937 рішенням Військ. прокуратури Київ. військ. округу 07.04.1989. У справі за 1926 реабілітований Прокуратурою України 20.10.1999.

Осн. тв.: Священная история Ветхого и Нового Завета с темами для нравоучительных классных объяснений и внеклассных собеседований : Руководство при изучении Закона Божьего в начальных училищах / сост. свящ. Андрей Линчевский. - К., 1908. - 174 с.; Поучение в неделю 18-ю по Пятидесятнице // Учено-богословские и церковно-проповеднические опыты студентов Киевской духовной академии LXVII курса (1914 г.). - Вып. 12. - К., 1914. - С. 437-444; Указатель хронологический, систематический и алфавитно-предметный понятий, заключающихся в словах, беседах, поучениях и статьях, помещенных в журнале «Духовная беседа» за первое пятилетие его существования (с 1909-1913 гг.) / сост. свящ. А. Линчевский. - К., 1914. - 64 с.

Арх.: ГДА СБУ. - Спр. 36352-ФП, 71156-ФП; ЦДАГОУ. - Ф. 263. - Оп. 1. - Спр. 59163-ФП; Спр. 66923. - Т. 3, 4; ЦДАУК. - Ф. 711. - Оп. 1. - Спр. 10324; Оп. 3. - Спр. 2799.

Опубл. дж.: Разрядный список учеников Черкасского духовного училища, составленный после годичных испытаний... 26 июня 1889 года // КЕВ. - 1889. - № 32. - Ч. офиц. - С. 523; Епархиальные известия // Там само. - 1897. - № 10. - Ч. офиц. - С. 167; № 11. - Ч. офиц. - С. 174; 1898. - № 13. - Ч. офиц. - С. 208; 1906. - № 11. - Ч. офиц. - С. 139-140; 1910. - № 41. - Ч. офиц. - С. 494; Распоряжения епархиального начальства. Определения на места // Херсонские Ев. - 1898. - № 11. - С. 151-152; Памятная книжка для духовенства Херсонской епархии / сост. свящ. Ф. Миляновский. - О., 1902. - С. 134-135; Памятная книжка Киевской епархии на 1910 г. / сост. под ред. прот. С. Трегубова. - К., 1910. - С. 350; Извлечение из журналов Совета имп. Киевской духовной академии за 1913-1914 учебный год. - К., 1914. - С. 463-470, 668,

690-692; Определения Святейшего Синода // ЦВед. - 1914. - № 37. - С. 434; 1915. - № 37. - С. 446; Памятная книжка народных училищ и других учебных заведений Киевской дирекции на 1914-1915 учебный год. - Умань, 1915. - С. 82; Акты Святейшего Тихона, Патриарха Московского и всея России, позднейшие документы и переписка о каноническом преемстве высшей церковной власти, 1917-1943 / сост. М. Е. Губонин. - М., 1994. - С. 445, 996; Лубенский раскол и «иоанникиевщина» в документах Патриаршей канцелярии // ВЦИ. - 2008. - № 1 (9). - С. 61-68; Документы Московской Патриархии: 1934 год / публ. и прим. А. К. Галкина // Там само. - 2010. - № 3-4 (19-20). - С. 221; Доповідна записка наркома внутрішніх справ УРСР І. Леплевського про антирадянську діяльність церковників та сектантів на Україні. [27 листопада 1937 р.] / публ. О. Г. Бажана // Сумський історико-архівний журнал. - 2010. - № X-XI. - С. 141; Церковная жизнь эпохи гонений глазами тайного курьера украинских епископов : следственные показания Г. А. Косткевича 1931 г. / вступ. ст., публ. и прим. свящ. А. Мазырина, О. В. Косик, А. Н. Сухорукова // Вестник ПСПУ. II : История. История Русской Православной Церкви. - 2010. - Вып. 4 (37). - С. 83; 2011. - Вып. 2 (39). - С. 90-94, 100-103, 106, 110.

Літ.: Мануил (Лемешевский), митр. Русские православные иерархи периода с 1893 по 1965 г. : в 6 ч. - Erlangen, 1979-1988. - Ч. 6. - С. 431-432; Соколовський О. К. Церква Христова, 1920-40 : переслідування християн в СРСР. - К., 1999. - С. 117-118; Білокінь С. І. О. Анатолій Жураковський і київські йосифляни. - К., 2008. - С. 48-50, 52, 101.

М. Л. Ткачук

ФІЛАРЕТ (ПОПЕСКУ-СКРИБАН Василь) [румун. Filaret (Popescu-Scriban Vasile), рос. Филарет (Попеску-Скрибан Василий)] (1811 *-11[23].03.1873), єпископ Румун. Правосл. Церкви, випускник КДА - церк. і громадський діяч, богослов, історик Церкви, педагог, перекладач.

Нар. у с. Бурдужени (румун. Burdujeni) Ботошанського пов. Молд. князівства (нині у складі м. Сучава, Румунія) в сім'ї протоієрея Воскресенської церкви. Навчався у м. Ясси (румун. Iași, нині - адм. центр однойменного пов., Румунія): в 1830-34 - у Василянській гімназії (румун. Gimnaziul Vasilian, названа на честь молд. господаря Василя Лупула); в 1834-37 - у Михайлівській академії (румун. Academia Mihăileană, названа на

* Згідно з архівними документами з фонду КДА нар. у 1815 (див.: ЦДАУК. - Ф. 711. - Оп. 1. - № 1892. - Арк. 6 зв.).